

## **WYBRANE KOMPETENCJE NAUCZYCIELA W ZAKRESIE E-LEARNINGU**

KNYCH Aleksandra, PL

### **Streszczenie**

Wraz z rozwojem Internetu obserwujemy szybki rozwój nauczania na odległość (e-learning). Edukacja na odległość bazuje na koncepcji połączenia samodzielnej pracy uczącego się, jak również opieki dydaktycznej nauczyciela. Nauczanie na odległość stanowi wyzwanie dla dzisiejszego nauczyciela, który powinien cechować się odpowiednimi kompetencjami.

**Słowa kluczowe:** e-learning, e-nauczanie, kompetencje.

### **TEACHER COMPETENCES IN THE SPHERE OF E-LEARNING**

#### **Abstract**

Along with the development of the Internet the popularity of distant learning (e-learning) soared. E-learning is based on a concept of student self-study and teacher didactic care and guidance. E-learning poses a challenge for today's teacher, who should be characterized by suitable competences.

**Key words:** e-learning, e-teaching, competences.

### **Wprowadzenie**

W ostatnich latach obserwujemy szybki rozwój nauczania na odległość z wykorzystaniem Internetu, jak też innych form przekazów multimedialnych w wersji elektronicznej (e-learning). Dzieje się to na skutek coraz to lepszego dostępu do Internetu oraz jego ciągłego rozwoju. Na szeroką skalę rozwijają się także kierunki nauczania, takie jak informatyka czy elektronika, które pozwalają na coraz to nowsze, szybsze i skuteczniejsze rozwiązania.

Tradycyjne formy nauczania są wspierane, a czasem zastępowane przez technologię informatyczną. E-learning stanowi formę uzupełniającą i pogłębiającą dla tradycyjnych metod nauczania, zwiększając efektywność procesu nauczania.

#### **1 Nauczyciel i uczeń w metodyce e-learningu**

Specyfika nauczania na odległość związana jest z odmiennym niż tradycyjne podejście do problemu edukacji, zarówno ze strony osoby nauczającej jak i osoby nauczanej. Edukacja na odległość bazuje na koncepcji połączenia pracy samodzielnej uczącego się, jak również opieki dydaktycznej nauczyciela. Jednakże osoba ucząca się w dużo większym stopniu decyduje o przebiegu i treści merytorycznej przekazu dydaktycznego, niż ma to miejsce w tradycyjnych metodach nauczania. Uczeń musi wykazać się samodyscypliną, aby jak najefektywniej skorzystać z kursu. Rolą nauczyciela nie jest tylko egzekwowanie wiedzy ucznia, ale przede wszystkim pomoc w opanowaniu materiału. Sama treść kształcenia mieści się w specjalnie stworzonych partiach materiału edukacyjnego, tak zwanych modułach. Każdy moduł z reguły występuje w formie opracowania tekstowego, jednakże wzbogacony jest w formy ulepszające opanowanie materiału. Można tutaj wymienić wszelkiego rodzaju elementy multimedialne, takie jak grafika, animacje, sekwencje filmowe, przykłady

ćwiczeniowe, testy, zadania zarejestrowane na nořnikach. W trakcie trwania procesu dydaktycznego osoba ucząca się ma stały dostęp do rad, konsultacji udzielanych przez wykładowcę specjalizującego się w danej dziedzinie. Konsultacja odbywa się poprzez pocztę elektroniczną, lub różnego rodzaju portale dyskusyjne. Dzięki postępowi technicznemu możliwe jest prowadzenie przez nauczyciela wirtualnych wykładów i interaktywnych zajęć w czasie rzeczywistym, pozostając w ciągłej łączności z rozproszoną w przestrzeni grupą studentów. Monitorowanie systemu kształcenia odbywa się dzięki precyzyjnie funkcjonującemu systemowi kontroli postępu osób studiujących, zapewnionemu przez odpowiednie oprogramowanie wspomagające logistykę nauczania na odległość.

## **2 Wybrane kompetencje nauczyciela pracującego na odległość**

Istnieje wiele definicji pojęcia kompetencji. Jedną z najprostszych jest definicja sformułowana przez G. Filipowicza: „Kompetencje są to dyspozycje w zakresie wiedzy, umiejętności i postaw, pozwalające realizować zadania zawodowe na odpowiednim poziomie”.<sup>1</sup>

Nauczanie na odległość wymaga od nauczyciela specyficznych kwalifikacji i predyspozycji. Jest to obszar, na którym pojawia się konieczność przejawiania nowych kompetencji informatycznych. Wymagania te sprawiają, że nauczycielem na odległość nie może być osoba, która skrywa swe niedostatki pod zasłoną technologii informatycznej. Wydaje się, że w tym systemie kształcenia powinny znaleźć się osoby, które z powodzeniem sprawdziły się w nauczaniu tradycyjnym.<sup>2</sup>

Cały system edukacji na odległość nie mógłby istnieć bez umiejętności posługiwania się technikami informatycznymi, zarówno przez nauczyciela jak i ucznia. Bez tego trudno zdobywać wiedzę, składować ją i oczywiście efektywnie wykorzystywać.

W pracy nauczyciela metodą e-learning szczególnie ważne są również jego kompetencje psychospołeczne, warunkujące sukces pracy z uczniem. Do tych cech zaliczyć można:

- umiejętność organizowania i kierowania na odległość pracą zespołu uczniowskiego, szczególnie zespołu projektowego;
- umiejętność motywowania uczestników programu;
- umiejętność organizowania czasu pracy własnego i uczniów;
- dobre umiejętności komunikacyjne ze szczególnym uwzględnieniem komunikacji werbalnej- pisemnej;
- umiejętność odczytywania emocji własnych i uczniów transmitowanych za pomocą komunikatorów internetowych;
- umiejętność kontroli i wyrażania takich emocji, aby kurs przebiegał w sposób ciekawy, przyciągający uwagę;
- umiejętności dzielenia się własnymi doświadczeniami i budowania płaszczyzny do wymiany doświadczeń między uczestnikami kursu;
- umiejętność konstruowania i kontrolowania więzi wewnątrz prowadzonej grupy, a także umiejętności efektywnego i konstruktywnego oceniania i stymulowania pracy uczestników środowiska edukacyjnego w Internecie.

---

<sup>1</sup> Filipowicz G., *Zarządzanie kompetencjami zawodowymi*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004, s. 67.

<sup>2</sup> Osmańska-Furmanek W., Furmanek M., *Informatyczne przygotowanie nauczycieli*, Kraków 2002, s.53.

Nauczyciel pracujący na odległość musi być dobrym specjalistą w zakresie metodyki kształcenia. Zderza się on bowiem z koniecznością elastycznego stosunku do znanych form pracy i eksperymentowania w tym zakresie.

Problem pracy na odległość ma charakter koncepcyjny – jak ukształtować swój profil nauczycielskiego działania, aby przyniosło ono jak największe korzyści dla procesu nauczania. Rola nauczyciela w kształceniu na odległość opiera się w gruncie rzeczy na tych samych podstawach, co w nauczaniu tradycyjnym. Odmienność sposobu pracy pedagoga polega jedynie na np. ograniczeniu możliwości tradycyjnego oddziaływania psychospołecznego na rzecz innych, nie do końca rozpoznanych i przetestowanych sposobów oddziaływania. Zmiany dotyczą także metodyki nauczania.

Program nauczania realizowany w szkołach skupia się przede wszystkim na procesach pozyskiwania i przetwarzania informacji. Rzeczywistość wymaga jednak uzupełnienia go o umiejętność bieżącego posługiwania się mediami elektronicznymi podczas zajęć z innych przedmiotów. Ponadto konieczne jest opracowanie takich programów i metod nauczania, żeby komputery stały się normalnymi narzędziami wykorzystywanymi w pracy z uczniami, ale żeby nie eliminowały metod i form kreatywnego i twórczego myślenia. Jest to obszar dla nauczyciela o tyle trudny, że nie ma wzorców ani doświadczeń w tym zakresie. Współczesny nauczyciel musi skutecznie połączyć w swoim warsztacie pracy tak zróżnicowane i pozornie sobie obce elementy jak przygotowanie pedagogiczne i informatyczne, nie zapominając o bazowym przygotowaniu merytorycznym. Problem polega na tym, aby efektywnie i w sposób uzasadniony celem dydaktycznym korzystać z technologii informacyjno-komunikacyjnych w szeroko pojętym procesie dydaktycznym. Technologie informacyjne w procesie dydaktycznym to nie tylko efektywne wykorzystanie narzędzi komputerowych, ale przede wszystkim przygotowanie do życia w świecie zmienionym przez komputery.

## Zakończenie

Rozwój nowych technologii zdobywania informacji i komunikowania doprowadził do powstania e-learningu. Nauczanie na odległość stawia przed nauczycielem nowe wymagania. Aby efektywnie stosować e-learning nauczyciel powinien posiadać nie tylko wiedzę merytoryczną, informatyczną, ale też szereg odpowiednich kompetencji.

## Bibliografia

1. BARON-POLAŃCZYK, E., *Z badań nad mediami edukacyjnymi w nauczaniu techniki i informatyki*, [w:] J. Jędrzykowski (red.), *Technologie informacyjno-komunikacyjne w procesie kształcenia*, Oficyna Wydawnicza Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra 2011, s. 73-80, ISBN: 978-83-929773-0-8.
2. BEDNAREK, J., LUBINA, E., *Kształcenie na odległość – podstawy dydaktyki*, PWN SA, Warszawa 2008.
3. FILIPOWICZ G., *Zarządzanie kompetencjami zawodowymi*, Polskie Wydawnictwo Ekonomiczne, Warszawa 2004, 219 s., ISBN 83-208-1532-0.
4. GAJDA, J., *Media w edukacji*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2004.
5. MUSIAŁ, E., *Nowe perspektywy kształcenia w epoce cyfrowej*, [w:] V. Stoffová, K. Jaracz, H. Noga (red.), *Problemy edukacji nauczycieli*, konferencja naukowa DIDMATTECH XXIV, Uniwersytet Pedagogiczny, Instytut Techniki, Kraków i Univerzita J. Selyeho, Pedagogická Fakulta, Komarno, Slovakia, Kraków 2011, s. 332-343, ISBN 978-83-7271-678-1.

6. NOGA, H., *Istota i pogrnicza dydaktyki i techniki*, Oficyna Wydawnicza Impuls, Kraków 2007, ISBN 978-83-7308-855-9.
7. GÓRNIKIEWICZ, J., *Studia na odległość w USA i Polsce na przełomie XX i XXI wieku*, Wyd. Akademickie Trans Humana, Białystok 2004, 477 s., ISBN 83-89190-41-9.
8. JUSZCZYK, S., *Edukacja na odległość. Kodyfikacja pojęć, reguł i procesów*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.
9. OSMAŃSKA-FURMANEK, W., FURMANEK, M., *Informatyczne przygotowanie nauczycieli: konkurencja edukacji informatycznej*, Wydawnictwo Rabid, Kraków 2002, ISBN 83-88668-36-6.
10. SIEMIENIECKI, B., *Technologia informacyjna w polskiej szkole : stan i zadania*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2002.
11. WRYCZA, S., WOJTKOWIAK, J., (red.), *Nauczanie na odległość wyzwania- tendencje- aplikacje*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002.
12. ZAJĄC, M., ZAWISZA, W., *Kompetencje i standardy przygotowania nauczycieli prowadzących zajęcia w trybie online*, [w:] J. Migdałek, M. Zajac (red.), *Informatyczne przygotowanie nauczycieli*, Wydawnictwo Naukowe AP, Kraków 2006.

**Lectured by:** dr hab. Henryk Noga, prof. nadzw.

**Contact address:**

Aleksandra Knych  
Dom Wczasów Dziecięcych w Jodłówce Tuchowskiej  
33-173 Jodłówka Tuchowska 275 B  
tel. 0048511763826  
e-mail: olaknych07@wp.pl